

4 นวัตกรรมสังคม-ผลิตภัณฑ์และงานบริการ สังคมของชุมชน

ดร. สุนทร คุณชัยมั่ง

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา นวัตกรรมสังคม

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

21 มีนาคม 2565

Part I

Social Innovation Understanding

นวัตกรรม-นวัตกรรมสังคม?

Innovation

นวัตกรรม คือ **ความใหม่**ที่นำไปสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการ เพื่อประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, พัทธพงศ์ วัฒนสินธุ์, อัจฉรา จันทร์ฉาย และประกอบ
คุปรัตน์. (2553). นวัตกรรม ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็น
ผู้ประกอบการ. วารสารบริหารธุรกิจ, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 33 (128): 49-65

Social Innovation

นวัตกรรมสังคม คือ **ความใหม่**ของเทคโนโลยี (ทักษะ ประสบการณ์ และความรู้) และความใหม่ของ**กระบวนการทางสังคม** (กฎ ปทัสถาน และการกำหนดคุณค่า) ที่นำไปสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการ ตัวแบบของการจัดการองค์กร และการขับเคลื่อนนโยบายที่มุ่งต่อการแก้ปัญหาของสังคมที่ไม่เคยได้รับการแก้ไขมาก่อน

คุณลักษณะที่เป็นองค์ประกอบของกรอบนิยาม

Social Innovation Definition, EU

(European Commission, 2013)

นวัตกรรมสังคม คือ **การ พัฒนา และการแปรรูป แนวคิดใหม่** ในการสร้าง ผลิตภัณฑ์ บริการ และตัวแบบธุรกิจที่มุ่งต่อการแก้ปัญหาทางสังคมพร้อมกับสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและความร่วมมือแบบใหม่

นวัตกรรมสังคม เป็นเรื่องใหม่ของการตอบสนองความต้องการทางสังคมอันเป็นผลสะท้อนมาจากกระบวนการของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
(The process of social interactions)

นวัตกรรมสังคม เป็นเรื่องที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์

เป็นความใหม่ที่มีความเกี่ยวข้องกับสังคม ทั้งส่วนที่เป็น **Ends** และ **Means** เพื่อสร้างสังคมที่ดี และยกระดับความสามารถที่พร้อมกระทำการของปัจเจก

Means focusing on ends

Part II

4 Case Studies

การนำเอา**ทุนทางสังคม**ไปประกอบการทำงาน

83,458 villages
With 144,106 centers of Bangladesh [2016]
Grameen Bank=2,562 branches[2009]
Staff 22,000 people

การทำงานเป็นกลุ่มของกลุ่มพึ่งตนเอง
(กลุ่มละ 5 คน เป็นหน่วย 10 หน่วย
จัดตั้งเป็น Center)

ถือหลักครองตน 16 ประการ

การสนับสนุนของ จนท. ส่งเสริมของ
ธนาคาร ที่มีการฝึกฝนเพื่อบริหาร
แผนงานแก้ปัญหาความยากจน และ
คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

ส่วนที่เป็นกลไก
การทำงานของ
ทุนทางสังคม
“การเกื้อกูล-
สายใยชุมชน”

ส่วนที่เป็นกลไก
การทำงานของ
องค์กร และการ
บริหารจัดการ

การผสมผสานของทุนทางสังคม-ผลิตภัณฑ์และมาตรฐาน

การนำเอาหลักของ
ความสัมพันธ์พี่น้องเครือ
ญาติ - สายใยชุมชน
มาร่วมทำกับงาน
มาตรฐานการทำนาข้าว
หอมมะลิอินทรีย์ของ
ชุมชนบ้านอุ่มแสง

ทุนปัญญาท้องถิ่น ส่วนที่มีการรื้อฟื้นและนำกลับไปใช้
งานร่วมกับการสร้างผลิตภัณฑ์ให้ได้รับมาตรฐาน รวมทั้ง
การสร้างสรรค์ เพื่อเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์เข้าสู่ระบบตลาด

“ความใหม่ ที่สร้างขึ้นจากส่วนประกอบของทุน
ทางสังคม” ที่นำไปสู่การสร้างรายได้ทาง
เศรษฐกิจของชุมชน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลห้วยเตย, กุดรัง มหาสารคาม

เก็บออมจากสมาชิกวันละบาท / ขอรับการ
สมทบจากภาครัฐ จากท้องถิ่น และ
ส่วนกลาง (พอช.)

ริเริ่ม/ร่วมแก้ปัญหา
สมาชิกในชุมชนตำบล
ห้วยเตย ที่ประสบภาวะ
ของการ “เข้าไม่ถึงซึ่ง
ระบบบริการดูแล”

เข้าเมือง-แรงงานจร/อยู่
บ้าน-ไม่มีงาน และมักจะ
กลับบ้าน ในช่วง
สถานการณ์ที่ “หมดเวลา
ของการช่วยเหลือตาม
โครงการรัฐ”

12
ครัวเรือน

สมาชิกครัวเรือนคนใด
คนหนึ่งมาร่วมงานวิสา
กิจชุมชนหรือการจ้าง
งานของกลุ่มชุมชน

ให้อยู่บ้าน

การแก้ดูแลเชิง
ปฏิบัติการ

สมัครเป็นสมาชิก
กองทุนสวัสดิการ
ชุมชน

การจัดการของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

{ในวัตรกรรมการจัดการบริการทางการเงินที่ปฏิบัติการขององค์กรชุมชน-บ้านชากไทย/จันทบุรี}

2562

หนี้ที่ก่อกับ “แหล่ง
เงินกู้” หลายแห่ง และ
ไม่ได้จัดการวางแผน
ที่สอดคล้องกับ
ความสามารถทาง
เศรษฐกิจ

การประสานงาน
ระหว่างแหล่ง
เงินทุน/กองทุน/
กลุ่มหรือองค์กร
ชุมชน

วิเคราะห์ความเป็นไป
ได้และความเหมาะสม
ของการ “ยุบรวมวงเงิน-
แหล่งเงินกู้” พร้อมกับ
ร่วมแนะนำ/วางแผน

ตัดชำระคืนส่วนที่ไม่จำเป็น

การจัดการ
เศรษฐกิจ/
การใช้จ่าย
ของ
ครัวเรือน

41/133
11 = เสมอตัว
30 = หนี้ลดลง
3 = 0

การออกไปจาก
ห่วงโซ่ชาก
ของหนี้

One Goal

Means

Ends

Conclusion & Suggestions

ความสำเร็จของการดำเนินงานข้างต้น ล้วนแต่มาจากการนำเอา **ทุนทางสังคม (การเกื้อกูลและสายใยสัมพันธ์ชุมชน)** กลับมาใช้งานให้เกิดประโยชน์ ด้วยการผสมหรือบวกรวมกับการจัดการในเรื่องต่าง ๆ

การกู้ยืมเงินเพื่อไปตั้งหลัก

การกู้ยืมที่ไม่ใช้หลักทรัพย์

การสร้างงานมาตรฐาน

การเชื่อมโยงเศรษฐกิจเกษตร-ตลาด

การเชื่อมโยงองค์กรชุมชน

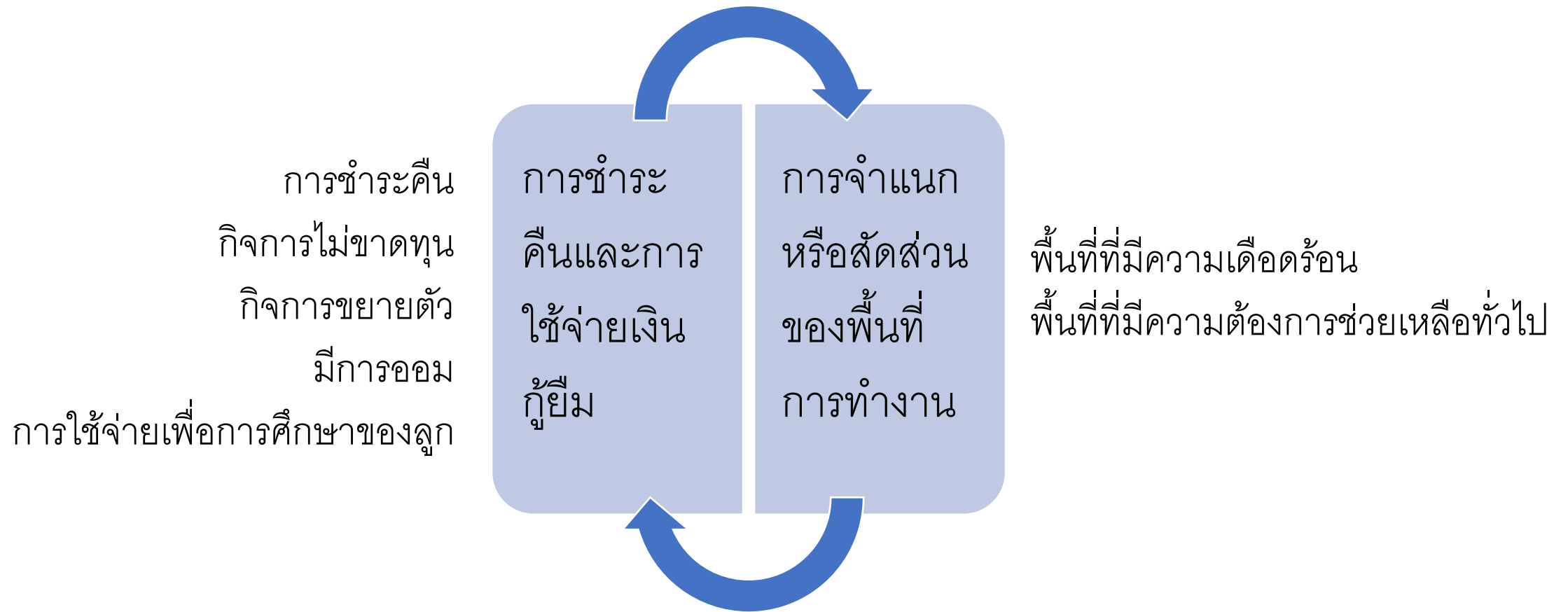

จัดการงานเชิงลึกที่รัฐไม่สามารถทำได้

ทั้งห้วยเตย/ซากไทย

งานที่ **Grameen Bank** ดำเนินการกับงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นงานที่ทั้งส่วนที่เหมือนและต่างกัน-เหมือน คือ การพัฒนาจากการจัดการเงิน/การใช้จ่าย ที่ต่าง ก็คือการเคร่งครัดและจัดระบบต่อการพัฒนา

การวัดผลลัพธ์การส่งเสริมของ Grameen Bank

Outcomes of the Grameen Bank

รายงานของ WB พบว่า ในระหว่างปี 1991-99 การดำเนินงานของ Micro-credit ทำให้อัตราความยากจนของประชาชนในภาคชนบทของบังกลาเทศ ลดลงไปจากเดิม 40 %
{Khandaker, 2005}

การจัดตั้งกลุ่มและการให้บริการของ Grameen Bank ครอบคลุมพื้นที่ 94 % ของประเทศ

Micro-credit of Grameen Bank เป็นปฏิบัติการที่นำพาคนจนในบังกลาเทศ เคลื่อนย้าย/ปลดปล่อยตัวเองไปจากวงจรของการผลิตซ้ำในระบบเศรษฐกิจและสังคมแบบเดิม {depart from social reproduction}
{Sathi, 2016}

Part II

Social Innovation Platform

ขั้นตอนการพัฒนางานใน
พื้นที่องค์กร หรือสังคมที่
มีพื้นฐานระบบความรู้
วิทยาศาสตร์

กระบวนการและ
ขั้นตอน 7 ขั้นตอนของการ
เดินทางออกจากเกลียว
กันหอยเพื่อการสร้าง
นวัตกรรม-นวัตกรรม
สังคม

ขั้นตอนการพัฒนางานที่ซับซ้อนขององค์กรชุมชน-ในพื้นที่ชุมชน

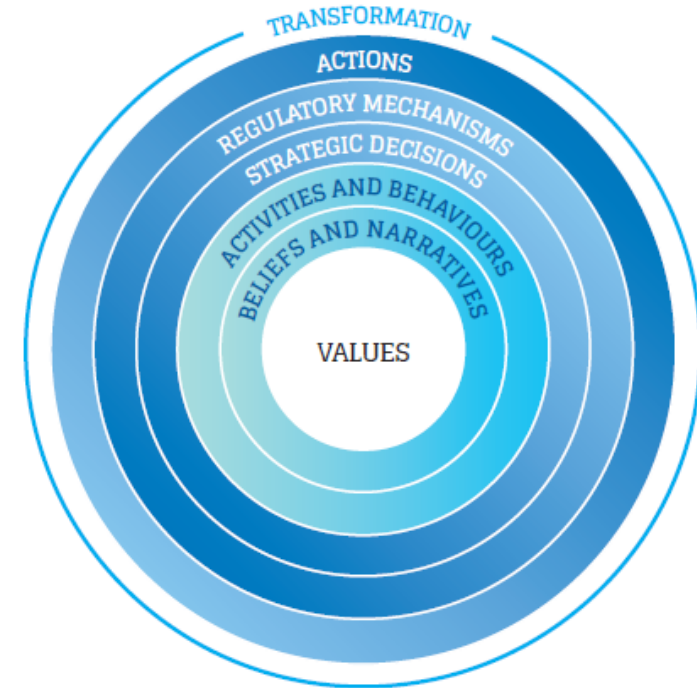
Waves of transformation Our theory of change

A city-region movement consists of many waves in different neighbourhoods: interconnected and pushing in the same direction.

Source: Agirre
Lehendakaria Center.

Values - Transformation

Source: Agirre Lehendakaria Center.